

POLITICAL REFORM PROJECTS AT THE BEGINNING OF THE NINETEENTH CENTURY

Iulian PINISOARA

PhD Lecturer

“Constantin Brâncuși” University of Târgu-Jiu

THE PERIOD FOLLOWING THE MOVEMENT LED BY TUDOR VLADIMIRESCU WAS MARKED BY NUMEROUS REFORM PROJECTS FOR THE ROMANIAN PRINCIPALITIES. THIS WAS POSSIBLE DUE TO THE FACT THAT A LARGE PART OF THE PRINCIPALITY'S ARISTOCRACY, ALARMED BY POSSIBLE REJOINER OF TUDOR'S MOVEMENT, CHOSE THE WAY OF EXILE. UNDER THESE CONDITIONS, THE LOWER-RANKING BOYARS WERE ABLE TO EXPRESS THEIR IDEAS ABOUT THE REFORM OF ROMANIAN SOCIETY. ALL THESE PROJECTS CONSTITUTED THE IDEOLOGICAL BASIS THAT REPRESENTED A STRONG INFLUENCE ON THE GENERATION OF 1848. THESE PROJECTS ARE A REFLECTION OF THE POLITICAL DISPUTE THAT WOULD LAST UNTIL THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY BETWEEN LIBERALS AND CONSERVATIVES WHO ARE CONSTITUTED AS POLITICAL GROUPS RIGHT AT THIS TIME.

KEY WORDS: BOYAR, CONSTITUTION, PROJECT, REFORMATION, CENSORSHIP, LIBERALS, CONSERVATIVE

Unul dintre aceste documente, redactat în spirit conservator, ar fi fost redactat fie la sfârșitul anului 1821 fie la începutul celui următor. În prima parte a acestui document, așa cum avea să se întâmple și cu “cererile” boierimii din Moldova, aristocrația munteană înfiera trecutul fanariot al țării. Grecii care administraseră Principatul erau considerați “răzvrățitori și vătămători”¹. După greci, și turcii erau acuzați de faptul că avuseseră o atitudine lipsită de loialitate față de Țara Românească. În schimb, Rusia era catalogată ca fiind “apărătoarea neamului creștinesc și mai vărtos a neamului nostru locuitor al Daciei”².

Pentru aceste motive autorii proiectului cereau “restabilirea hotarului dunărean până la jumătate apă; să se dea țării toate drepturile ce le avea pe vremea lui Mehmed IV, pe când domnia Matei Basarab, când patria nu intrase încă sub jugul grecesc; negoțul să fie slobod; să se poată deschide fabrici de orice fel; să se poată lucra liber minele țării; dregătoriile să se dea numai pământenilor, cu excluderea Grecilor chiar căsătoriți în țară; scutelnici să nu aibă decât pământeni cari vor dobândi cinuri; poslușnici tot așa; toată boierimea, până la cel mai mic cin, să fie scutită de rusumaturi ... locuitorii moșiilor să lucreze stăpânilor 24 de zile pe an cum a fost în vechime în loc de 12 zile; sfat de obște al pământenilor să chibzuiască în toate chestiunile ... mitropolitul și episcopii să aibă leafă și întreținere ...”³. Această primă parte a documentului, pe cât de elaborat,

¹ Ioan C. Filitti, *Frământările politice și sociale în Principatele Române de la 1821 la 1829*, Editura Cartea Românească, București, 1932, pp. 83-84.

² Ibidem.

³ Ibidem, pp. 84-85.

pe atât de măgulitor la adresa Rusiei, cuprindea revendicări ce aveau un profund caracter economic, și care erau considerate absolut necesare, în opinia autorilor, pentru redresarea economică a Țării Românești, dar și a locuitorilor săi.

Caracterul elaborat și vădita intenție de a crea un nou cadru pentru dezvoltarea de relații economice corespunzătoare realităților europene contemporane a fost reliefat și de Valeriu Șotropa, cel care aprecia că aceste solicitări (libertatea comerțului, a exploatării resurselor naturale ale țării și a valorificării acestora) erau menite a include Țara Românească în circuitul comercial european și internațional.¹

În ceea ce privește revendicările de natură politică, textul documentului preciza că puterea executivă urma a fi încredințată unui organism denumit “divanul cel dintâi” care urma a fi compus din mitropolitul țării, episcopii de Buzău și de Argeș, patru mari boieri și un “legist”. Pe lângă atribuțiile executive, acest organism urma a avea competențe și în materie de control asupra finanțelor statului².

Celui de-al doilea organ, intitulat “divan de al doilea”, urmau să-i fie atribuite competențe jurisdicționale, dar nu avea rol de instanță supremă deoarece, împotriva hotărârilor pronunțate de către această instanță, se putea face apel la divanul întâi³.

Dacă după definirea atribuțiilor acestui întâi divan am fi putut crede că proiectul era gândit conform principiului separației puterilor în stat, după ce se precizează atribuțiile celui de-al doilea divan observăm că nu mai poate fi vorba de astfel de baze programatice. În acest context este extrem de nimerită aprecierea lui Valeriu Șotropa asupra acestui proiect, ca fiind o valorificare imperfectă a principiului separației puterilor în stat⁴, atâta timp cât executivul imixtiona în atribuțiile puterii judecătorești. Se crea astfel situația paradoxală în care, al doilea divan deși se afla în fruntea unei ierarhii jurisdicționale piramidale, căreia îi erau subordonate “departamentele” judecătorești (alcătuite, unul din opt boieri, iar celălalt din șapte), un “departament al criminalului” alcătuit, la rândul său din patru boieri. O altă propunere viza înființarea unui departament al “împăciuirilor”, un fel de mediator al acelor vremuri, dar și un fel de oficiu cadastral denumit “departament al hotărnicilor”, ce urma a fi deservit de patru boieri și un inginer⁵.

O dispoziție foarte interesantă era cea privind înființarea unei comisii a vistieriei, care era menită a înlocui marele vistier, comisie ce urma să fie alcătuită dintr-un mare boier, doi boieri “mai mici” și, o altă prevedere interesantă, un “deputat al tuturor județelor, care să ia parte la cercetarea socotelilor județelor”⁶. Această propunere de reformă avea în vedere a împiedica, pe viitor, risipa banilor publici, fapt ce devenise de mult o practică obișnuită, deși autorii proiectului de reformă apreciau că tot domnitorii greci ar fi fost “inventatorii” confuziunii dintre bugetul statului și visteria personală a domnitorului⁷ desi, în realitate, nu existase nici până atunci o distincție clară între “banul public” și veniturile domnitorului.

Un alt proiect de reformă, destul de asemănător cu cel prezentat mai sus, a fost cel cunoscut sub numele de “Îndreptarea țării (după cele) ce a pătimit țara la 1821 de la străini”, chiar dacă nu

¹ Valeriu Șotropa, *Proiectele de constituție, programele de reforme și petițiile de drepturi din Țările Române în secolul al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976, pp. 58-59.

² Ioan C. Filitti, *op. cit.*, p. 85.

³ Ibidem.

⁴ Valeriu Șotropa, *op. cit.*, p. 59.

⁵ Ibidem.

⁶ Ioan C. Filitti, *op. cit.*, p. 86.

⁷ Ibidem.

este la fel de complex ca și cel menționat anterior. Și acest proiect punea în fruntea setului de reforme îndepărtarea străinilor, și în special a grecilor, din funcțiile deținute în aparatul de stat, urmând ca ei să poată exercita diverse activități economice precum negustoria și meșteșugurile. De asemenea, se cerea desființarea corpului de arnăuți și reînființarea unei armate indigene, ai cărei reprezentanți să fie singurii care aibă dreptul de a purta arme (de foc), în timp ce străinilor li se interzicea să aibă asupra loc chiar și cuțite.

În privința distribuirii puterii publice, proiectul era asemănător cu cel pe care l-am analizat mai sus. În privința puterii executive sau “săvârșitoare” așa cum era denumită în document, aceasta urma să fie exercitată de un divan alcătuit din mitropolitul țării și patru boieri. Al doilea divan, în alcătuirea căruia intrau episcopi, boieri mari și un nomicos (un legist) urma să exercite puterea judecătorească. La fel ca și celălalt memoriu, și acesta amintea de cele două departamente (de opt și de șapte), dar și de un departament criminal și de unul al hotărnicilor¹.

Un alt proiect de reformare a organizării instituțiilor din Valahia a fost cel redactat de către Alexandru Villara, probabil între februarie și martie 1822². Autorul îi trimitea consulului francez Pini o copie a acestui memoriu, iar acesta îi răspundea printr-o scrisoare trimisă din Sibiu. Pini îi aducea la cunoștință lui Villara faptul că lecturase memoriul acestuia, apreciind în același timp acele “priviri asupra mai multor dispoziții, pe cât de înțelepte, pe atât de pricepute, care, dacă împrejurările ar îngădui să fie puse în practică, n’ar lipsi de a da roade binefăcătoare”³.

În privința revendicărilor economice, Villara aprecia că era nevoie de instituirea libertății comerțului, atât pe uscat cât și pe apă, înființarea de fabrici, precum și libera exploatare a resurselor naturale ale statului (cu excepția aurului, argintului și sării asupra cărora, probabil, statul își rezerva dreptul de monopol)⁴.

În materie politică, propunerile lui Villara vizau revenirea la domniile pământene, alegerea urmând a se face pentru un mandat pe viață, condiția fiind ca domnitorul să nu poată fi destituit decât pentru o faptă “recunoscută” atât de Înalta Poartă cât și de către Rusia, întemeierea unei armate naționale precum și alcătuirea unei adunări care să aibă printre membrii săi pe mitropolit, episcopi, boierii din capitală precum și deputați din fiecare din județele țării⁵.

Și în celălalt principat boierii erau preocupați de alcătuirea de proiecte de reformă care să contribuie la modernizarea societății. În Moldova, una dintre aceste grupări era condusă de către Mihail Sturdza, cel care avea să devină și domnitor al acestui Principat, după adoptarea Regulamentelor Organice. Lui i se atribuie utilizarea, pentru prima dată a termenului “conservator”, chiar dacă acesta fusese exprimat în limba franceză. Scrisoarea, datând din 1 februarie 1823, era adresată consulului rus M. L. Minciaky, și conținea explicația amânării întoarcerii din exil a viitorului domnitor. Mihail Sturdza era de fapt liderul de opinie al unei importante grupări politice, aceea a marilor boieri ce aleseseră calea exilului din cauza instabilității ce cuprinsese și Moldova în timpul revoltei din Țara Românească din 1821⁶. Sturdza îi scria consulului rus că era nevoit să-și prelungească exilul din cauza creșterii în intensitate a activității micii boierimi, a novatorilor și a consecințelor acestei situații: “aceste argumente, pe cât de

¹ Ibidem, p. 88, Ioan. C. Filitti, *op. cit.*, p. 60.

² Ibidem, p. 89. Autorul aprecia că nu se poate accepta ca valabilă opinia unora dintre istoricii care considerau că nu Alexandru Villara era autorul acestui proiect ci Grigore Brâncoveanu. Filitti justifica această opinie prin faptul că memoriul a fost găsit în același loc cu scrisoarea prin care consulul francez Pini îi mulțumea autorului pentru acest gest.

³ Ibidem.

⁴ Valeriu Șotropa, *op. cit.*, p. 60.

⁵ Ioan C. Filitti, *op. cit.*, p. 90.

⁶ Ioan Stanomir și Laurențiu Vlad, *A fi conservator*. Editura Meridiane, 2002, p. 8.

hotărâtoare, pe atât de adevărate, vă vor face o idee justă despre intențiile răuvoitoare și despre rezultatele funeste, care decurg, și despre principiile conservatoare ale boierilor emigranți”¹.

Numărul de boieri ce aleseseră calea exilului era destul de mare. Există de altfel, o listă, datată 2 februarie 1823, în care erau enumerați boierii moldoveni ce aleseseră să-și petreacă această perioadă a vieții în Bucovina, listă ce cuprindea și alte mențiuni precum situația socială, localitatea în care se așezaseră precum și o rubrică de observații. Lista cuprindea nume precum marele vistiernic Săndulache Sturdza, spătarul Dimitrie Cantacuzino, hatmanul Răducanu Rosetti, hatmanul Alecu Ghica, vornicii Gheorghe Ghica, Alexandru Balș, Costache Sturdza, Alexandru Cantacuzino-Pășcani, marele vistiernic Grigoraș Sturdza, spătarul Constantin Neculce împreună cu familia sa, vornicul Mihai Sturdza, spătarul Iordache Bucșănescu, spătarul Petrachi Rosetti, vornicul Iordache Balș, marele vistiernic Constantin Cantacuzino-Pășcani împreună cu familia sa, spătarul Alecu Rallet și așa mai departe. În total, tabelul conținea 155 de nume, dintre care nu toți erau mari boieri. Lista mai conținea și mari proprietari ce nu aveau rangul de boier, medici, negustori, călugări, arendași de moșii, profesori particulari, dar și Mitropolitul Moldovei, Veniamin Costache sau secretarul fostului domnitor Alexandru Șuțu².

O parte dintre acești boieri care se refugiaseră în Cernăuți, a conceput un arz către Poartă, în toamna anului în care avusese loc mișcarea condusă de Tudor Vladimirescu. Fiind finalizat, cel mai probabil pe la începutul lunii octombrie a anului 1821³.

Prima parte a documentului conținea o acuză la adresa domnitorilor fanarioți și în general a etnicilor greci, știut fiind faptul că fiecare domnitor fanarion “descindea” în Principate însoțit de un număr foarte mare de “conaționali” care urmau să ocupe diverse funcții în aparatul funcționăresc al statului. Aceștia erau învinovați pentru starea proastă a Principatelor și pentru sărăcirea din ce în ce mai accentuată a populației din Moldova și Valahia, stare de sărăcie survenită în urma impunerii populației la un număr nesfârșit de taxe și impozite, a abuzurilor pe care acești funcționari le săvârșeau împotriva indigenilor. Acuzele nu se opreau însă aici. Tot grecii erau considerați vinovați pentru practica vinderii diverselor funcții publice, pentru persecutarea boierilor pământeni care, în aceste condiții, nu aveau altceva de făcut decât să se plângă la Înalta Poartă, dar și de faptul că “au stricat vechile întocmiri ale țării și au ocupat locurile cuvenite pământenilor”⁴.

Cele mai importante solicitări ale boierilor erau: reinstaurarea domniilor pământene, numirea, la Constantinopol, a unor reprezentanți români pentru cele două Principate, precum și păstrarea privilegiilor recunoscute prin hățișerifuri.

Conștineți de faptul că, cel puțin în privința primului aspect al acestor revendicări, era destul de greu de obținut pentru moment, boierii apreciau că “din motive de economie, în loc de Domn, să se orânduiască un sfat de boieri pământeni, din care unul baș boer, care să aibă putere domnească și să numească pe slujbași; izgonirea arnăuților, și orânduirea de paznici pământeni; desființarea veniturilor dregătoriilor; aprovizionarea chelerului prin negustori pământeni”⁵.

Un alt arz, care se pare că ar fi fost redactat anterior celui amintit mai sus, și care se spune că ar fi avut drept autori câțiva boieri din Iași, ar fi beneficiat și de adeziunea caimacamului Vogoride. Autorii documentului cereau “restabilirea pronomiilor vechi, stricate din cauza

¹ Anastasie Iordache, *Originile și constituirea Partidului Conservator din România*, Editura Paideia, București, 1999, p. 51.

² Teodor Bălan, *Refugiații moldoveni în Bucovina 1821 și 1848*, Editura Cartea Românească, București, 1929, pp. 78-88.

³ Ioan C. Filitti, *op. cit.*, p. 77.

⁴ Ibidem, p. 78.

⁵ Ibidem.

Domnilor greci; înapoierea mănăstirilor țării pe seama pământenilor; întocmirea de pravile în limba țării și a unui cadastru al moșiilor; alegerea unui Domn pământean de către obște; încredințarea dregătoriilor țării numai la Români; capicheaialele să fie români”¹.

Cele mai importante dintre dezideratele celor două memorii erau asemănătoare. Diferența rezida nu doar în faptul că documentul redactat la Iași solicita reinstaurarea imediată a domniilor pământene, fără a exista o perioadă de interimat, ci în felul în care urma să fie desemnat noul șef al statului, anume prin alegerea sa de către “obște”. Prin termenul de obște boierii ieșeni nu înțelegeau întreaga populație a țării, în mod evident, ci doar categoria marilor boieri.

Cea mai importantă creație în materie de gândire politică în deceniul ce a urmat revoltei conduse de Tudor Vladimirescu a fost cea care a rămas cunoscută în istoriografia românească sub numele de “constituția cărvunarilor”. Numele acesta se datorează faptului că ideile care au stat la baza acestui proiect de reorganizare politică a Moldovei erau împărtășite la începutul secolului al XIX-lea, în primul rând, de către reprezentanții boierimii mici și mijlocii care, odată ce au intrat în contact cu ideile care fuseseră puse în circulație în timpul revoluției franceze din 1789 au încercat, și în mare măsură au și reușit, să le popularizeze și să le transforme în legi care să contribuie la edificarea unei societăți moderne din punct de vedere social, economic, dar mai ales din punct de vedere politic, prin impunerea unor principii occidentale de guvernare, dar mai ales prin înființarea de instituții care să simplifice viața locuitorilor Moldovei.

Deși acest document a rămas cunoscut în istorie cu denumirea de “constituția cărvunarilor” după calificativul peiorativ pe care reprezentanții marii boierimi îl foloseau pentru a eticheta o mișcare din ce în ce mai populară printre reprezentanții celorlalte categorii de boieri. “Cărvunarii” sau “novatorii” luptau pentru egalitate, dar pentru egalitate în drepturi politice pentru toți boierii, indiferent de rang. Ei au beneficiat nu numai de mișcarea lui Vladimirescu din Țara Românească, ci și de faptul că, după restaurarea domniilor pământene, primul domnitor indigen al Moldovei a fost desemnat Ioniță Sandu Sturdza care era și el un reprezentant al cărvunarismului. Acesta se declarase de acord să “adopte” constituția cărvunarilor și să guverneze conform prescripțiilor acesteia, până în momentul în care se vor fi ales noi adunări administrative ale țării, care să adopte o nouă constituție, care ar fi definitivat programul reformativ al cărvunarilor.

Proiectul de constituție a fost, așa cum am mai precizat, rodul colaborării în planul ideilor, a câtorva dintre reprezentanții boierimii mici și mijlocii, dar și a unor boieri mazili. Adoptarea acestui proiect ar fi avut ca urmare creșterea numărului de persoane ce se bucurau de drepturi politice de la câteva sute la câteva mii. Printre cei ce au inspirat acest proiect de constituție trebuie amintit, în primul rând Ionică Tăutu, descendent al uneia dintre cele mai vechi familii din Moldova, dar care în ultima vreme decăzuse destul de mult, inginer hotarnic, o meserie extrem de importantă în acele vremuri. O influență importantă asupra felului în care a fost definitivat textul acestui proiect de constituție s-ar părea însă că au avut și alți contemporani printre care, amintim pe Alecu Russo, cel despre care se aprecia că, prin stilul său și prin insistența de care dădea dovadă în promovarea de noi principii de guvernare, ar fi jucat un rol foarte asemănător celui pe care-l avusese Tudor Vladimirescu, cel care acționase cu “pușca plăieșească”². La fel de importantă a fost considerate și influența marelui vornic Iordache Drăghici, marele vornic Ion Tăutu, bunicul “cărvunarului”, precum și cea a juristului Andronache Donici³.

¹ Ibidem.

² *Istoria Parlamentului și a vieții parlamentare din România pînă la 1918*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1983, p. 19.

³ Ibidem.

“Constituția” cărvunarilor este, atât prin ceea ce a reprezentat în sine, dar și prin reacțiile pe care le-a produs în rândurile marii boierimi, un moment de mare importanță în istoria politică, atât în Moldova cât și în Țara Românească, acesta fiind momentul în care societatea politică românească, reunită în mare parte în ceea ce era denumită partida națională, se scinda în mod ireversibil în două mari orientări distincte ce aveau să definească viața politică românească pe toată durata secolului al XIX-lea, până chiar în primii ani ai secolului al XX-lea, indiferent de schimbările sociale și politice care aveau să se petreacă. Coordonatele vieții politice românești aveau să se mai schimbe abia după sfârșitul primului război mondial când, ca urmare a dispariției Partidului Conservator avea să se modifice și scena politică românească, dominată timp de aproape un secol de lupta dintre conservatori și liberali, în perioada interbelică locul conservatorilor fiind luat de Partidul Național Țărănesc¹.

Reprezentant al liberalismului timpuriu, așa cum îl cataloga Emanuel Turczynski, Ionică Tăutu urmase studii de matematică și științe ale naturii iar, datorită faptului că avea legături de rudenie cu persoane ce trăiau în Bucovina, era la curent și cu spiritul reformelor teresiano-iosefinice implementate acolo².

Educația pe care și-o însușise Ionică Tăutu și principiile pe baza cărora considera că trebuia reformată societatea moldoveană, l-au determinat pe Paul Cornea să-l catalogheze pe Tăutu ca fiind “primul român modern”³, dovadă în acest sens fiind, dincolo de ideile pe care le punea în cuprinsul proiectului său de reformă, dar mai ales printr-un limbaj deloc comun pentru acea vreme⁴, chiar dacă mai apăreau încă destui termeni juridici care aveau să devină vetuști la scurt timp după aceea, urmând a fi înlocuiți de cei pe care îi folosim și în zilele noastre.

Dintre autorii mai vechi ce s-au pronunțat în legătură cu acest proiect de reformă, îl amintim aici pe D. V. Barnoschi, cel care publica o copie a textului “Constituției” cărvunarilor însoțită de scurte comentarii asupra articolelor acestui proiect, incluse într-o lucrare publicată cu ocazia aniversării a 100 de ani de la redactarea acestui proiect, dată de la care au mai trecut până astăzi încă 100 de ani. În introducerea la lucrarea intitulată “Originile democrației române”, autorul a fost preocupat mai degrabă de identificarea celor care au participat, alături de Ionică Tăutu, la conturarea de principiu a textului acestui proiect de reformă, precum și a felului în care ideile conservatoare s-au împletit cu cele de sorginte novatoare în procesul de alcătuire a corpului acestui proiect de reformă⁵. Utilizând termenul de constituție fără ghilimele, (prin urmare percependu-l ca pe un veritabil proiect de constituție, autorul nu se pronunța însă asupra dispozițiilor din proiect ce ar fi îndreptățit adoptarea unei asemenea concluzii).

Ioan Stanomir aprecia proiectul cărvunarilor ca fiind mai degrabă “o sinteză recapitulativă”, un fel de rupere cu trecutul, un moment ce marchează distanțarea de tot ceea ce însemna Vechiul Regim reprezentat de domniile fanariote⁶.

¹ Apostol Stan, Mircea Iosa, *Liberalismul politic în România de la origini până la 1918*, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 31.

² Emanuel Turczynski, *De la iluminism la liberalismul toimpuriu*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2000, p. 103.

³ Paul Cornea, *Originile romantismului românesc. Spiritul public, mișcarea ideilor și literatura între 1780-1840*, București, 1972, p. 241.

⁴ Radu Carp, Ioan Stanomir, Laurențiu Vlad, *De la “pravilă” la “constituție”. O istorie a începuturilor constituționale românești*, Editura Nemira, București, 2002, p. 19.

⁵ D. V. Barnoschi, *op. cit.*, pp. 110-125.

⁶ Ioan Stanomir, *Nașterea Constituției. Limbaj și drept în Principate până la 1866*, Editura Nemira, București, 2004, p. 79.

Analizând textul “Constituției” cărvunarilor observăm faptul că există prea puține repere pentru a califica acest document ca fiind o veritabilă Constituție. Este adevărat că textul tratează despre dreptul de proprietate, educație sau libera exprimare. Într-adevăr, reglementarea dreptului de proprietate, în special proprietatea privată era un prim pas către modernizarea societății, în primul rând în plan economic. Creșterea economică ar fi avut numai influențe benefice asupra stării societății românești și din celelalte puncte de vedere. La fel de importantă era și reglementarea dreptului statului de a se folosi de dreptul de expropriere pentru cauză de utilitate publică, pentru edificarea de construcții ce ar fi reprezentat un beneficiu pentru întreaga societate, fără a mai putea fi împiedicat în astfel de inițiative de proprietarii de imobile ce nu ar fi fost dispuși să renunțe la acestea. De asemenea, învățământul în limba română ar fi contribuit, așa cum avea să o și facă, la fortificarea gradului de conștiință națională.

Libertatea de exprimare era unul dintre obiectivele specifice liberalismului. Așa cum am precizat anterior, conservatorii, având o mare pondere în ceea ce privește exercitarea drepturilor politice, nu mai avea nevoie și de alte instrumente în viața politică. Pe de altă parte, liberalii, care urmăreau să-și facă și ei loc în viața politică din Principate, încercau să aibă o bază socială cât mai largă, să aibă un rol cât mai activ în lupta cu boierimea conservatoare. Mai mult decât atât, liberalii încercau să răspândească ideile progresiste ale revoluției franceze în rândul societății, iar pentru aceasta cele mai eficiente instrumente erau presa și întrunirile publice.

Dacă în materie de drepturi și libertăți cetățenești proiectul lui Ionică Tăutu era extrem de generos, nu același lucru se poate spune despre felul în care era reglementată organizarea și funcționarea instituțiilor fundamentale ale statului. Despre adunarea obștească ce urma să funcționeze ca și corp reprezentativ al cetățenilor Moldovei, avem reglementări doar în privința componenței acesteia, la care se adaugă câteva prevederi privind rolul proeminent pe care această instituție urma să-l ocupe în viața politică a țării, după adoptarea acestei “Constituții”. De asemenea, se mai face vorbire, însă la fel de telegrafic, despre instituția domnitorului, care urmă să aibă însă atribuții mai limitate decât cele preconizate pentru instituția reprezentativă a Moldovei. Mai dezvoltată era acea parte a “Constituției” care stabilea modul în care urma să funcționeze “puterea judecătorească”.

Prin urmare, este destul de greu de susținut ideea că această “Constituție” a cărvunarilor este un pact fundamental în adevăratul sens al cuvântului, în lipsa reperelor tradiționale și care nu pot lipsi dintr-un astfel de document.